

Хома Тетяна Василівна,
ORCID ID: 0000-0002-9458-4056

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики фізичної культури
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

APPLICATION OF THE PROJECT METHOD IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS

У статті зосереджено увагу на специфіці застосування методу проєктів у фаховій підготовці майбутніх учителів фізичної культури в закладі вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена сучасними вимогами до формування професійної компетентності педагогів, що базується на змісті Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Висвітлено наукові підходи до трактування методу проєктів, проаналізовано особливості його застосування у підготовці майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту. Подано класифікацію навчальних проєктів за критеріями: домінуюча діяльність, кількість учасників, тривалість виконання, характер взаємодії, реалізація міжпредметних зв'язків, характер координації; мета і напрям проєктної діяльності. Метою статті є з'ясування особливості застосування методу проєктів у процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладі вищої освіти. Визначено, що впровадження методу проєктів базується на діяльнісному підході, зорієнтованому на креативне розв'язання професійних завдань шляхом використання аналітичних, дослідницьких, творчих прийомів та презентації отриманих результатів. Закцентовано на дотриманні організаційно-методичних вимог, що впливають на ефективність застосування методу проєктів при вивченні дисциплін. На основі досвіду професійної діяльності у закладі вищої освіти описано практику застосування методу проєктів – дослідницького, творчого, інформаційного у процесі викладання курсу «Педагогіка фізичного виховання і спорту» для здобувачів освітнього ступеня бакалавра спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями) предметної спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура). Зосереджено увагу на реалізації дослідницького, творчого та інформаційного проєктів та їх значенні у майбутній фаховій діяльності учителів фізичної культури. Окреслено перспективну подальшого дослідження, що полягає у вивченні впливу цифрових технологій на формування професійної компетентності педагогів.

Ключові слова: здобувачі вищої освіти, учителі фізичної культури, інноваційні методи, метод проєктів, фахова підготовка.

The article focuses on the specifics of the application of the project method in the professional training of future physical education teachers in a higher education institution. The relevance of the study is due to modern requirements for the formation of professional competence of teachers, which is based on the content of the Professional Standard "Teacher of a General Secondary Education Institution". Scientific approaches to the interpretation of the project method are highlighted, the features of its application in the training of future specialists in the field of physical education and sports are analyzed. A classification of educational projects is presented according to the criteria: dominant activity, number of participants, duration of implementation, nature of interaction, implementation of interdisciplinary connections, nature of coordination; purpose and direction of project activity. The aim of the article is to clarify the features of the application of the project method in the process of professional training of future physical education teachers in a higher education institution. It was determined that the implementation of the project method is based on an activity-based approach focused on creative solutions to professional tasks through the use of analytical, research, creative techniques and presentation of the results obtained. Emphasis is placed on compliance with organizational and methodological requirements that affect the effectiveness of the application of the project method in the study of disciplines. Based on the experience of professional activity in a higher education institution, the practice of using the project method – research, creative, informational in the process of teaching the course "Pedagogy of Physical Education and Sports" for Bachelor's degree students of the specialty A4 Secondary Education (by subject specialties) of the subject specialty A4.11 Secondary Education (Physical Culture) is described. Attention is focused on the implementation of research, creative and informational projects and their significance for the future professional activities of physical education teachers. A promising direction for

further research is outlined, which consists in studying the influence of digital technologies on the formation of professional competence of teachers.

Key words: higher education students, physical education teachers, innovative methods, project method, professional training.

Постановка проблеми. Підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої освіти базується на європейських стандартах, що передбачає перехід від репродуктивного засвоєння знань до формування професійної компетентності. Такий підхід сприяє удосконаленню практичних навичок, розвитку критичного мислення, самостійності прийняття рішень, необхідних для успішної фахової діяльності. У цьому контексті важливого значення набуває система методів і прийомів, які стимулюють пізнавальну активність здобувачів вищої освіти та спонукають до вирішення педагогічних ситуацій, що є особливо актуальним у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності в умовах Нової української школи.

Враховуючи виклики сучасності, виникає необхідність зацентувати увагу на специфіці застосування інноваційних методів навчання, зокрема методу проєктів як ефективної педагогічної технології, що забезпечує інтеграцію теоретичної, методичної та практичної складових організації освітнього процесу. У Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» вказано на умінні «проєктувати чи застосовувати самостійно створені матеріали, інші засоби навчання в освітньому середовищі з урахуванням індивідуальних потреб і здібностей кожного здобувача освіти...» [7]. У зв'язку з цим, дослідження означеної проблеми є актуальним та потребує подальшого аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проєктне навчання здобувачів вищої освіти у центрі досліджень низки педагогів. Відтак, І. Кравченко описує етапи роботи над проєктом, акцентує на дотриманні педагогічних умов для досягнення результативності, подає методику роботи над мініпроєктами, що спрямовані на формування психолого-педагогічної та комунікативної компетентностей майбутніх викладачів [3].

Вплив проєктного навчання на покращення дослідницької компетентності майбутніх фахівців розкривають І. Брюховецька, Л. Височан, І. Самойленко. Подано авторський підхід «навчання на практиці», що полягає в проєктно орієнтованій навчальній діяльності здобувачів освіти, в основі якої – засвоєння основних понять та принципів дисципліни через проєкти [1].

Особливості застосування методу проєктів у підготовці майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту досліджують П. Хоменко, М. Прилуцький. Виокремлено низку переваг зазначеного методу у порівнянні з іншими методами навчання, з-поміж них: міждисциплінарний підхід, оскільки розробка спортивно-оздоровчих та рекреаційних проєктів передбачає застосування знань із різних навчальних дисциплін, а також використання власного життєвого досвіду або його набуття в процесі реалізації проєкту; інтеграція навчального завдання у контекст майбутньої професійної практики та розвитку професійного самовизначення, позаяк в межах навчального проєкту здобувачі мають можливість вирішувати реальні завдання, наближені до професійної діяльності, та формувати компетентності, необхідні для виконання професійних функцій [9].

Використання інноваційних методів навчання у вищій школі відображено у наукових розвідках Є. Павлюк. Важливим результатом дослідження стало авторське бачення особливості застосування методу проєктів у процесі підготовки майбутніх тренерів-викладачів. Проєкт має міждисциплінарний характер і сприяє інтеграції змісту фахових дисциплін та інших навчальних циклів; виконання проєкту поєднує навчальну, дослідницьку, творчу діяльність; робота над проєктом передбачає як індивідуальну самостійну роботу студента, так і парну, групову та фронтальну діяльність, що спрямовані на розв'язання проблеми [6].

Методику роботи над проєктом спортивно-оздоровчого, рекреаційного спрямування з елементами аналітичного, дослідницького, креативного, прогностичного та ігрового характеру розроблено О. Дишко [2].

Інтеграція природничих наук у проєктну діяльність майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту досліджується О. Марковою, Я. Логвіною. Автори визначають сутність проєктних технологій, умови їх успішного застосування, презентують завдання до різних видів проєктів, зокрема й командних, що сприяють засвоєнню великого обсягу навчального матеріалу, розвитку здобувачами освіти дослідницьких навичок, умінню взаємодіяти в команді [5].

Таким чином, застосування методу проєктів у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної

культури розглядається як ефективний чинник розвитку дослідницьких умінь, креативного підходу до педагогічної діяльності, сформованості професійної компетентностей.

Мета статті – з'ясувати особливості застосування методу проєктів у процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Метод проєктів належить до інноваційних методів навчання, що активно впроваджується під час практичних занять і в процесі виконання самостійної роботи. Його використання створює умови для ефективної взаємодії здобувачів освіти, розвитку критичного мислення, науково-пізнавальних умінь та готовності до професійної діяльності.

У сучасній педагогічній науці метод проєктів інтерпретується як «спосіб досягнення дидактичної мети через детальну обробку проблеми (технології), яка призведе до конкретного практичного результату» [8; с. 105]; використання педагогом комплексу дослідницьких, пошукових і творчих методів, прийомів та засобів з метою стимулювання інтересу студентів до певних проблем, що потребують необхідних знань, демонстрації практичного застосування цих знань через проєктну діяльність [4]; метод стимулювання пізнавальної активності, що сприяє формуванню особистісних рис здобувачів освіти та розвитку їхніх навичок ефективної роботи у колективі та групі [10].

Узявши за основу дослідження І. Кравченко, подаємо класифікацію навчальних проєктів, в основі яких лежать наступні критерії: домінуюча діяльність (дослідницькі, інформаційні, ігрові, творчі, телекомунікаційні, прикладні); кількість учасників (індивідуальні, парні, групові); тривалість виконання (короткострокові, середньострокові, довгострокові); характер взаємодії (кооперативні, змагальні, конкурсні); реалізація міжпредметних зв'язків (монопредметні, міжпредметні, надпредметні); характер координації; мета і напрям проєктної діяльності (інформаційні, ознайомлювальні, науково-пошукові тощо) [3].

Слід зауважити, що застосування методу проєктів у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури базується на діяльнісному підході, що орієнтований на розв'язання професійних завдань шляхом використання аналітичних, дослідницьких, творчих прийомів та презентації отриманих результатів. Ефективність упровадження методу проєктів, на наш погляд, передбачає дотримання певних організаційно-методичних вимог, з-поміж яких виокремлюємо:

професійну спрямованість тематики; формулювання мети, завдань, етапів виконання проєкту, очікуваних результатів та критеріїв оцінювання; кількість учасників виконання (індивідуальна робота, діяльність у парі, у мікрогрупах тощо); поетапну організацію роботи (аналіз фахової літератури, узагальнення матеріалу, добір методів і прийомів, шляхи реалізації проєкту, підготовка презентації результатів, захист проєкту; формулювання висновків); суб'єкт-суб'єктну взаємодію здобувачів освіти.

Досвід професійної діяльності у закладі вищої освіти дав можливість описати практику застосування методу проєктів у процесі викладання дисципліни «Педагогіка фізичного виховання і спорту» для здобувачів освітнього ступеня бакалавра предметної спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура). Наведемо окремі приклади.

У межах вивчення теми «Специфіка діяльності вчителя фізичної культури» на лекційному занятті викладач проводить теоретичний аналіз професійних функцій учителя фізичної культури, окреслює важливість його особистісних і професійних якостей. Увага акцентується на структурі педагогічної діяльності, організаційних здібностях, мотиваційно-ціннісних орієнтаціях, рівні методичної підготовки майбутнього вчителя, сформованості комунікативної компетентності. Підсумком опрацювання означеної теми є виконання під час практичного заняття дослідницького проєкту «Портрет ідеального вчителя фізичної культури». Мета – узагальнення теоретичних знань, формування власного бачення образу сучасного педагога у сфері фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти. Реалізація проєкту передбачає виконання наступних завдань: визначення складових професійної компетентності вчителя фізичної культури, аналіз його основних функцій – освітньої, виховної, здоров'язбережувальної, комунікативної, організаційної; характеристика комплексу професійно важливих особистісних якостей; самоаналіз рівня готовності до педагогічної діяльності. Виконання проєкту охоплює декілька етапів: аналітичний, дослідницький, узагальнювальний, презентаційний. Викладач об'єднує студентів у мікрогрупи, кожна з яких працює над певним етапом проєкту: здійснює аналіз наукових джерел, досліджує сучасні методичні підходи до проведення уроків фізичної культури, вивчає й узагальнює авторські розробки уроків і позакласних заходів, представлених педагогами-практиками на

освітніх платформах «На урок», «Всеосвіта», переглядає вебінари, майстер-класи та відеолекції з актуальних проблем організації освітнього процесу з фізичної культури; здійснює порівняльну характеристику традиційних та інноваційних педагогічних технологій, що мають місце у практиці роботи вчителів фізичної культури; формулює узагальнені висновки щодо професійних і особистісних якостей сучасного педагога. Результатом проекту є презентація професійного портрету вчителя фізичної культури, представленого у вигляді ментальної карти, інфографіки або мультимедійної презентації. Обговорення рекомендується провести у формі відкритого діалогу, що передбачає обмін думками між учасниками, постановку проблемних запитань, обґрунтування власної професійної позиції. Такий формат сприяє розвитку комунікативної культури майбутніх педагогів, толерантності до альтернативних поглядів і здатності до конструктивної самооцінки.

Одним із прикладів практичної реалізації методу проектів є підготовка здобувачами освіти творчого проекту на тему «Активізація учнів на уроці фізичної культури». Мета – дослідити ефективні способи підвищення активності учнів на уроках фізичної культури, що можуть бути використані в практичній діяльності вчителя. Завдання: аналіз джерельної бази з означеного питання; визначення чинників, що впливають на мотивацію школярів до фізичної активності; добір сучасних методичних підходів (ігрових, змагальних, інтерактивних, цифрових); розроблення моделі фрагмента уроку з використанням інноваційних технологій; формування практичних рекомендацій для вчителя. Викладач пропонує парне виконання проекту. На підготовчому етапі студенти аналізують фахову науково-методичну літературу з проблеми, обговорюють шляхи мотивації учнів до рухової активності на уроках фізкультури, аналізують відеофрагменти уроків. На етапі проектування здобувачам пропонується дібрати методи і прийоми активізації, враховуючи вікові та індивідуальні особливості школярів. Практичний етап передбачає розробку конспекту уроку з використанням інноваційних методів навчання та моделювання його проведення за участі інших студентів. Такий підхід дає можливість оцінити результативність запропонованих методів. На рефлексивному етапі студенти узагальнюють результати, розробляють рекомендації для майбутніх учителів фізичної культури, а також презентують свої напрацювання у вигляді

звіту, педагогічного портфоліо, міні-майстер-класу з демонстрацією інноваційних методів активізації учнів на уроці фізичної культури. Застосування творчого проекту розвиває аналітичне та критичне мислення, креативність і здатність моделювати навчальні ситуації, а також підвищує готовність до самостійного планування і проведення уроків фізичної культури.

Зауважимо, що метод проектів доречно впроваджувати під час виконання самостійної роботи студентів, при цьому перевага надається індивідуальним проектам. До прикладу, при вивченні теми «Застосування рухливих ігор на уроках фізичної культури у дітей різних вікових груп» викладач пропонує виконати інформаційний проект, метою якого є систематизація та узагальнення знань про рухливі ігри як ефективний засіб фізичного та психоемоційного розвитку різновікових категорій учнів. Етапи реалізації проекту наступні: аналітичний – передбачає студіювання наукової літератури узагальнення матеріалу про види рухливих ігор, їх застосування у роботі з учнями різного віку, аналіз практичного досвіду вчителів фізичної культури; проектувальний – створення методичного путівника учителя фізичної культури «Граї та навчай» для активізації учнів до рухової активності; презентаційний – демонстрація власного продукту, обґрунтування ефективності його використання у педагогічній діяльності; рефлексивний – аналіз проектів здобувачами освіти, узагальнення отриманої інформації, формулювання висновків.

Такий проект сприяє розвитку самостійності, творчого підходу до планування уроків, вмінню узагальнювати інформацію, на її основі розробляти й презентувати власні напрацювання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, нами охарактеризовано особливості застосування методу проектів у фаховій підготовці майбутніх учителів фізичної культури. Здійснено аналіз сучасних наукових пошуків з означеної проблеми, наведено приклади застосування методу проектів у процесі викладання дисципліни «Педагогіка фізичного виховання і спорту» для здобувачів освітнього ступеня бакалавра предметної спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура). Закцентовано увагу на реалізації дослідницького, творчого та інформаційного проектів.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні впливу цифрових технологій на формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Брюховецька І. В., Височан Л. М., Самойленко І. О. Проєктне навчання як засіб підвищення дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія та практика*, (2), 2023. С. 94–99.
2. Дишко О. Л. Використання методу проєктів для активізації оздоровчо-рекреаційної діяльності майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогічні науки: теорія та практика*, (3), 2022. С. 43–49.
3. Кравченко І. Проєктна технологія у підготовці майбутнього викладача. *Вища освіта України*, № 4. 2020. С. 61–66.
4. Лікунова С. А. Застосування методу проєктів у навчанні студентів ЗВО. *Наукові праці*. Педагогіка, т. 326, Вип. 314, 2019. С. 47–49.
5. Маркова О., Логвінова Я. Інтеграція природничих наук у проєктну діяльність майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Випуск 219, 2025. С. 187–193.
6. Павлюк Є. Сучасні технології навчання і процес фахової підготовки майбутніх тренерів-викладачів у ВНЗ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 34. С. 135–138.
7. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf
8. Словник-довідник з професійної педагогіки / За ред. А. В. Семенової. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с.
9. Хоменко П., Прилуцький М. Теоретико-методичні аспекти формування проєктної компетентності майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту. *Педагогічні науки*. 2021. № 78. С. 119–125.
10. Цуканова Н. Метод проєктів як умова ефективної інноваційної діяльності вчителя початкових класів. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія. Випуск 83, 2025. С. 26–30.

Хома Т. В.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY)

Дата першого надходження статті до видання: 12.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 16.04.2026

